

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Руслан БІЛОСКУРСЬКИЙ

«26» квітня 2026 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
з економіки та міжнародної економіки**

**для вступників на рівень вищої освіти
другий (магістерський)**

Спеціальності

- Економіка та міжнародні економічні відносини
- Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
- Середня освіта (Технології)
- Середня освіта (Географія)
- Середня освіта (Англійська мова і зарубіжна література)
- Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
- Середня освіта (Математика)
- Середня освіта (Інформатика)
- Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)
- Середня освіта (Фізична культура)
- Середня освіта (Українська мова та література)
- Середня освіта (Румунська мова і зарубіжна література)
- Журналістика
- Фізична культура і спорт
- Дошкільна освіта
- Початкова освіта
- Спеціальна освіта (логопедія)
- Соціальна робота та консультування
- Публічне управління та адміністрування
- Географія та регіональні студії
- Туризм та рекреація
- Професійна освіта (машинобудування)
- Екологія

Схвалено Вченою радою економічного факультету
Протокол № 9 від «18» березня 2026 р.

Голова ради

Роман ГРЕШКО

Чернівці - 2026

Тема 1. Основні етапи розвитку економічної думки

Економічна думка в доринкову епоху: Древній Єгипет, Месопотамія, Древня Індія, Древній Китай, Антична Світ, меркантилісти, фізіократи. Економічна думка в епоху нерегульованої ринкової економіки: Адам Сміт і класична школа, марксистська школа, історична школа, А.Маршал і неокласичний напрям, ранній інституціоналізм. Економічна думка в епоху змішаної економіки: Дж.М.Кейнс та його послідовники (неокейнсіанство і посткейнсіанство), школи неолібералізму (віденсько-лондонська, франкфуртська, чикагська, паризька), школи неоконсерватизму (економіка пропозиції, раціональні очікування, неокласичний синтез), неоінституціоналізм, його теорії та представники.

Тема 2. Предмет і метод економічної теорії

Предмет та функції економічної теорії. Методи пізнання економічних явищ і процесів. Місце економічної теорії серед інших економічних наук та видів діяльності. Економічне мислення, його суть, види та роль у розумінні розвитку суспільства.

Тема 3. Економічні потреби та блага

Суть, властивості та способи класифікації потреб. Економічні інтереси: суть і види. Суперечності інтересів та форми їх розв'язання. Фактори (ресурси) виробництва. Види та властивості благ. Крива виробничих можливостей.

Тема 4. Суспільне виробництво та його еволюція

Сутність і структура суспільного виробництва. Еволюція, типи, види та наслідки поділу праці. Форми організації виробництва і праці. Ефективність виробництва, її сутність, фактори та показники. Форми організації суспільного виробництва, їх суть та основні риси.

Тема 5. Економічна система суспільства

Основні підходи до періодизації суспільного розвитку. Сутність, цілі та структурні елементи економічної системи. Суть та моделі традиційної економічної системи. Ринкова економічна система досконалої конкуренції. Командна економічна система. Змішана економічна система сучасних розвинутих країн, моделі її розвитку.

Тема 6. Ринкова економіка: Суть, функції і структура

Сучасний ринок, його сутність і структура. Об'єктивні передумови виникнення та функції ринку. Способи класифікації ринків. Характеристика основних суб'єктів ринкової економіки.

Тема 7. Доходи, їх джерела та розподіл. Зайнятість і відтворення робочої сили

Сутність, види, джерела та розподіл доходів. Диференціація доходів населення. Крива Лоренца і коефіцієнт Джині. Заробітна плата, її сутність, форми, рівень та системи. Рента, її типи та види. Позичковий відсоток, фактори його диференціації. Принципи та види кредиту. Прибуток, його види та фактори.

Тема 8. Держава та її економічні функції

Фіаско ринку та об'єктивна необхідність державного втручання у функціонування економіки. Роль держави в економіці та її еволюція. Цілі економічної діяльності держави. Форми і методи державного регулювання економіки. Напрямки та інструменти економічної політики.

Тема 9. Теорії споживчої поведінки

Загальна характеристика кардиналістського підходу. Перший закон Госсена. Другий закон Госсена. Недоліки кардиналістського підходу. Основні принципи ординалістського підходу. Система переваг споживача. Бюджетні лінії і криві байдужості, їх властивості. Рівновага споживача в ординалістській теорії. Реакція споживача на зміну доходу. Вплив на споживання зміни цін благ. Утворення кривої індивідуального попиту. Ефекти заміщення і доходу.

Тема 10. Попит та пропозиція. Теорія еластичності

Суть, закон, ефекти, крива та нецінові фактори попиту. Суть закону, крива та нецінові фактори пропозиції. Умови та наслідки ринкової рівноваги. Ринкова нерівновага та тлумачення її динаміки, роль непрямого оподаткування. Хронічність ринкової нерівноваги та її причини.

Суть, види та фактори цінової еластичності попиту. Підходи до обчислення показника еластичності. Еластичність попиту по доходу і властивості різних видів благ. Перехресна еластичність попиту і характер взаємозв'язку між благами. Еластичність пропозиції, її види та фактори.

Тема 11. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми

Економічна природа підприємства (фірми) як мікросистеми. Суть, способи представлення та види виробничих функцій. Виробнича функція з одним змінним фактором. Закон спадної віддачі. Виробнича функція з двома змінними факторами. Ефект масштабу. Еластичність масштабу.

Тема 12. Витрати виробництва

Суть витрат виробництва, їх основні типи та види. Витрати виробництва у короткотривалому періоді. Закон зростання граничних витрат. Витрати виробництва у довготривалому періоді. Дохід та прибуток як основні результати виробництва, їх види.

Тема 13. Ринок досконалої конкуренції

Основні чинники, типи та приклади ринкових структур. Поведінка суб'єктів ринку, попит на продукт та дохід окремої фірми за умов досконалої конкуренції. Два підходи до визначення оптимальних обсягів випуску. Моделі поведінки фірми у короткотривалому періоді і утворення кривої пропозиції фірми. Рівновага фірми та галузі у короткотривалому періоді. Рівновага фірми та галузі у довготривалому періоді. Економічні наслідки досконалої конкуренції.

Тема 14. Монопольний ринок

Ознаки чистої монополії, особливості максимізації прибутку. Межі ринку та діагностування монопольної влади. Цінова дискримінація: поняття, умови, різновиди. Моделі монопольної поведінки та рівновага фірми у довготривалому періоді. Економічні наслідки монополізації галузі. Цілі та інструменти антимонопольної політики.

Тема 15. Монополістична конкуренція та олігополія

Порівняння монополістичної конкуренції з досконалою конкуренцією та монополією. Оптимальна поведінка фірми у короткотривалому та довготривалому періодах. Форми диференціації продукту та її наслідки. Види, позитивний і негативний аспекти реклами. Причини та наслідки загальної взаємозалежності фірм. Монопольний характер олігопольного ринку в умовах кооперативної поведінки. Складність моделювання некооперативної поведінки: цінові війни і теорія ігор. Підходи до моделювання дуополії.

Тема 16. Похідний попит: ринки праці та капіталу

Економічна суть та механізм утворення похідного попиту. Оптимізація співвідношення ресурсів. Нецінові фактори попиту на ресурс. Суть і фактори еластичності попиту на ресурс. Пропозиція ресурсу та рівновага фірми і ресурсного ринку в умовах досконалої конкуренції. Способи моделювання ресурсного ринку в умовах недосконалої конкуренції. Праця як фактор виробництва. Формування індивідуальної та ринкової пропозиції праці. Диференціація ставок заробітної плати. Форми і наслідки моносонічної влади продавців праці. Суть, форми та ринок капіталу. Міжчасовий вибір домогосподарства і пропозиція заощаджень. Міжчасовий вибір фірми та інвестиційний попит. Чиста поточна цінність і внутрішня норма віддачі. Ринок землі, його особливості

Тема 17. Економічна ефективність та добробут

Часткова і загальна рівновага. Основні аспекти загальної рівноваги. Концепція ефективності та рівновага в економіці обміну. Ефективність у виробництві. Функція трансформації. Умови ефективного розміщення ресурсів. Суть, основні теореми та критерії теорії суспільного добробуту.

Тема 18. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага

Суть і види ринкового фіаско на мікрорівні. Граничні показники та наслідки зовнішніх ефектів. Підходи до регулювання зовнішніх ефектів. Суспільні блага: особливості виробництва та попиту. Можливості державного регулювання ринкового фіаско.

Тема 19. Предмет, метод та функції макроекономіки.

Предмет та особливості макроекономічного аналізу. Функції макроекономіки, взаємозв'язок з економічною політикою. Методи макроекономічних досліджень. Моделювання макроекономічного кругообігу.

Тема 20. Макроекономічні показники в Системі Національних Рахунків

Суть і основні риси СНР як основи макроекономічного рахівництва. Валовий внутрішній продукт як ключовий макроекономічний показник, способи його розрахунку. Макроекономічні показники на основі ВВП. ВВП та економічний добробут. Взаємозв'язок між основними макроекономічними показниками та рахунками СНР.

Тема 21. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції

Економічна природа сукупного попиту. Нецінові фактори сукупного попиту. Формування кривої сукупної пропозиції. Нецінові фактори сукупної пропозиції. Взаємодія сукупного попиту та сукупної пропозиції.

Тема 22. Споживання, заощадження та інвестиції

Взаємозв'язок між доходом та обсягами споживання і заощадження. Недохідні фактори споживання і заощадження. Ефект мультиплікатора та формула мультиплікатора витрат. Суть, фактори та способи моделювання інвестиційного попиту. Нестабільність інвестицій та ефект акселератора.

Тема 23. Класична модель макроекономічної рівноваги

Передумови й еволюція класичної моделі макроекономічної рівноваги. Ринок праці в класичній моделі. Рівновага грошового ринку в класичній моделі. Класична модель рівноваги товарного ринку.

Тема 24. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM

Загальна характеристика концепції взаємоперетворення витрат і доходів. Суть і наслідки витратних моделей для двох секторної економіки. Моделі „витрати-випуск” і „вилучення-ін'єкції” в умовах трьох- і чотирьохсекторної економіки. Формування та зміст кривої IS. Формування та зміст кривої LM. Макроекономічна рівновага в моделі IS-LM.

Тема 25. Фіскальна політика держави

Зміст, цілі та інструменти фіскальної політики. Види фіскальної політики та механізм їхнього впливу. Причини, види та джерела фінансування бюджетного дефіциту. Механізм функціонування державного боргу. Економічна роль фіскальної політики.

Тема 26. Монетарна політика

Суть і функції грошей. Еволюція і види грошей. Грошовий обіг і його закони. Структура банківської системи та роль окремих її елементів. Грошові агрегати і пропозиція грошей. Депозитний і грошовий мультиплікатори. Попит на гроші та рівновага на грошовому ринку. Цілі та види монетарної політики. Механізми монетарної політики. Економічна роль монетарної політики.

Тема 27. Циклічні коливання та економічне зростання

Суть, структура та індикатори економічного циклу. Причини циклічності і види та особливості різних циклів. Основні напрямки та механізми антициклічної політики держави. Суть економічного зростання та основні способи його відображення. Фактори та наслідки економічного зростання. Вихідні передумови моделювання економічного зростання. Кейнсіанська модель. Неокласична модель економічного зростання Солоу.

Тема 28. Інфляція та антиінфляційна політика

Економічна природа та способи класифікації інфляції. Суть і причини інфляції попиту. Інфляція пропозиції. Основні показники та особливості видів інфляції. Економічна роль інфляції. Суть та напрямки антиінфляційної політики.

Тема 29. Безробіття та політика зайнятості

Сутність і показники зайнятості. Підходи до тлумачення зайнятості і безробіття в ринковій економіці. Економічна природа безробіття та його види. Соціально-економічна роль безробіття. Нерівномірність розподілу доходів. Державне регулювання зайнятості і макроекономічна роль соціальної політики.

Тема 30. Становлення та будова міжнародної економіки як системи

Структурні елементи системи міжнародної економіки та взаємозв'язок між ними. Базові поняття та концепції. Державне регулювання. Форми міжнародних економічних відносин. Міжнародне регулювання і нагляд.

Поняття і значення міжнародного поділу праці (МПП). Типи суспільного поділу праці. Чинники розвитку МПП. Форми МПП.

Міжнародна спеціалізація виробництва: суть, напрямки розвитку, основні показники. Міжнародна виробнича кооперація: поняття та основні форми.

Міжнародний поділ факторів виробництва. Значення факторів виробництва та їхньої ціни у міжнародній економіці. Головні види факторів виробництва

Світове господарство: суть і передумови формування. Взаємозв'язок між поняттями "світове господарство" та "світовий ринок". Головні характерні риси та тенденції розвитку світового господарства.

Тема 31. Світовий ринок

Суть світового ринку. Еволюція розвитку світового ринку: внутрішній ринок, національний ринок, міжнародний ринок, світовий ринок. Основні історичні етапи становлення світового ринку. Характерні риси світового ринку.

Структура світового ринку. Класифікація сегментів світового ринку за певними ознаками: за критерієм залучення економічних ресурсів і результатів виробництва, за соціально-економічною структурою, за ступенем монополізації, за характером торговельних угод. Світові товарні ринки.

Міжнародний рух товарів і рівновага на світовому ринку. Модель часткової рівноваги.

Зміст і формування світової ціни. Характерні ознаки світових цін. Фактори, що впливають на формування світової ціни. Головні види світових цін.

Тема 32. Інтеграційні процеси у світовому господарстві

Суть міжнародної інтеграції. Значення і характерні риси міжнародної економічної інтеграції. Основні рівні розвитку інтеграційних процесів. Головні передумови розвитку міжнародної економічної інтеграції.

Форми міжнародної економічної інтеграції: зона преференційної торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз (конфедеративний союз, федерація), міжнародні організації, угруповання і комплекси.

Глобалізація та регіоналізація як головні напрямки міжнародної економічної інтеграції. Суть, напрямки та тенденції економічної глобалізації. Поняття та рівні регіоналізації.

Основні світові інтеграційні угруповання. Європейські інтеграційні процеси: Європейський союз, Європейська асоціація вільної торгівлі; інтеграційні процеси у Центральній та Східній Європі: СНД, ЧЕС, ЄЄП. Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА). Економічна інтеграція країн Латинської Америки: ЛААІ, СЕЛА, МЕРКОСУР, КАРИКОМ, ЦАСР. Інтеграційні процеси в Азії: АСЕАН, СААРК, ГСС. Інтеграційні угруповання Африки: ОАЮ, ЕКОВАС, УЕМОА, КОМЕСА, ЮДЕАК, САДК.

Тема 33. Моніторинг та регулювання міжнародної економіки

Загальна система регулювання міжнародної економіки. Ключові та найбільш універсальні організації. Основні функціональні групи міжнародних організацій, що за нагляд та регулювання тих чи інших сфер регулювання міжнародної економіки. Головні функції міжнародних організацій.

Міжнародні організації з регулювання міжнародної торгівлі (СОТ, ЮНКТАД, МТЦ, ЮНСІТРАЛ): значення, особливості створення, мета, функції.

Регулювання міжнародного руху факторів виробництва: капіталу (БАГІ, МЦУІС), технологій (СПО, СОІВ, СОТ), робочої сили (МОП).

Регулювання міжнародної макроекономіки та міжнародних фінансових ринків (МВФ, Банк міжнародних розрахунків, Паризький і Лондонський клуби).

Рекомендована література

1. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика. Підручник. Чернівці. Технодрук. 2020. 250 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3701>
2. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка: підручник. 3-є вид., перероблене та доповнене. – Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2fmb_finansy/Mizhnarodna-ekonomika-pereroblino-2021-Do-druku.pdf
3. Економіка: практикум з економічної теорії, історії економіки та економічної думки, мікро- та макроекономіки. За ред. З.І. Галушки, Г.М. Поченчук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т. Ю. Федьковича. 2022. 368 с.
4. Економічна теорія: навчальний посібник. Укл. М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/1091>
5. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: підручник. – К.: „Центр навчальної літератури”, 2017. 229 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Mizhnarodna-ekonomika-v-pytannyakh-ta-vidpovidyakh.Kozak.pdf
6. Лук'яненко Д.Г., Поручник А.М., Столярчук Я.М. Міжнародна економіка : підручник. К.: КНЕУ, 2014. 762 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Lukyanenko-Mizhnarodna-ekonomika.pdf

**Критерії оцінювання проведення фахового іспиту для абітурієнтів
на базі НРК6 та НРК7**

Форма проведення: фаховий іспит - тестування

Тривалість проведення: 60 хвилин

Фахове вступне випробування проводиться в тестовій формі в комп'ютерному класі згідно розкладу. Тест складається з 25-ти завдань. До кожного завдання пропонується 4 варіанти відповідей, з яких лише один правильний.

Завдання вважається виконаним правильно, якщо вибраний правильний варіант відповіді. Завдання вважається виконаним неправильно, якщо: а) позначено неправильну відповідь; б) позначено два або більше варіантів відповіді, навіть якщо серед них є правильний; в) відповідь не позначено взагалі.

За кожен правильну відповідь нараховується 4 бали. Загальна оцінка за тест дорівнює сумі набраних балів, збільшена на 100 балів. Отриманий результат знаходиться в межах від 100 до 200 балів. Для допуску до участі в конкурсному відборі потрібно отримати не менше 120 балів включно.

Кількість балів	Рівень	Відсоток правильних відповідей	Пояснення
180-200	високий	більше 80% правильних відповідей	виставляється за вибір правильної відповіді майже на всі тестові завдання, характеризує глибокі знання змісту предмета: уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне; відзначається системністю, послідовністю, логічністю знань, якісно сформованими практичними вміннями та навичками, програмовий матеріал засвоєний на високому рівні
150-179	достатній	50-79% правильних відповідей	виставляється за вибір правильної відповіді на більшість тестових завдань, характеризує повні знання змісту предмета: вільне володіння практичними навичками; аргументоване знання матеріалу, але допускаються незначні неточності у розкритті змісту окремих тем програми.
120-149	середній	20-49% правильних відповідей	виставляється за вибір правильної відповіді на більшість питань (як правило першого рівня складності); характеризує поверхневе оволодіння матеріалом окремих питань навчальних курсів, абітурієнт плутає поняття, невпевнений у правильності відповіді, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє встановлювати взаємозв'язок теорії з практикою.
100-119	низький	менше 20% правильних відповідей	виставляється за вибір правильної відповіді лише на окремі питання програми; що характеризує поверхове оволодіння теоретичними знаннями, науковими фактами, визначеннями; відсутня здатність аналізувати.